

Byť fér aj na pracovnom ihrisku

Šport považujeme za akýsi etalón férovosti, v ktorom sú pravidlá jasné a ľudská snaha je odmenená podľa schopností a vynaloženej snahy. To zaiste platí pri športe, ako ho poznáme z televíznych obrazoviek. No existuje prinajmenšom jedna jeho oblasť, kde slovo fér neplatí - v odvetví so športovým oblečením. Tento bulletin a jeho ďalšie vydania sú snahou o vysvetlenie, prečo je to tak a čo s tým môžeme urobiť my.

Každý z nás sa potrebuje obliekať, oblečenie si kupujeme aj pre radosť či za odmenu. Neraz však opomínáme, že sa tým stávame súčasťou dlhého reťazca, ktorého začiatok sa spája s prácou v nedôstojných podmienkach. Od tých najvypuklejších prípadov v rozvojových krajinách, po tie menej výrazné v rozvíjajúcich sa ekonomikách, akou je aj Slovensko. Viac nájdete na strane 2.

Strana 3 je určená tým, ktorí sa venujú vzdelávaniu, ale i tým,

ktorí by sami radi čosi zmenili. V tomto vydaní približujeme základné východiská pri šírení povedomia a vzdelávaní o súvisiacich témach. V budúcnosti sa lektori i učители na tejto strane bulletinu dozvedia viac o konkrétnych aktivitách či odporúčaniach zdrojoch.

A napokon v závere čitateľ nájde informácie o aktivitách projektu Fit for Fair, o kampani počas majstrovstiev sveta vo futbale, o výstave fotografií, seminároch a workshopoch, príprave príručky s metodikou inšpirovanou pohľadom z inej strany alebo o prednáškach pracovníkov z rozvojových krajín u nás.

Tematicky zameraný bulletin bude vychádzať štyrikrát ročne. Nevynecháme v ňom ani otázku férovej práce na Slovensku či aktivistické prístupy pri presadzovaní tejto agendy.

Ak si želáte dostávať tento bulletin pravidelne, prihláste sa na adrese fff@sccd-sk.org (Predmet: Bulletin FFF) alebo nás sledujte na [Facebooku](https://www.facebook.com/fffbulletin).

Netuctové Vianoce

Chcela som sa vybrať na menší prieskum. Ako inak, do nákupného centra, ktoré sa pred Vianocami zakaždým zmení na hlavné korzo mesta. Myslela som si, že v arkáde značiek vybádam, čo ľudí fascinuje na kúpe vianočného pulóvra do tuctu. A či len tak zo špásu kontrolujú etikety, či je ich bavlnený podarúnek Made in Bangladesh alebo Made in India. Lenže v poslednej chvíli som sa zvrtila na opaťku. Vianoce boli pre mňa vždy symbolom nádeje. Vrátila som sa teda domov a sadla si k odkazu, ktorý mi nechala nastávajúca nevesta. Bolo to v čase, kedy som ako novinárka písala o tragédii továrne, ktorá za burácania šijacích strojov pod sutinami pochovala tisícku žien. A v čase, keď som oslovila i panie na Slovensku, ktoré pre odevný priemysel šijú za mzdu nižšiu, než je hodnota minimálnej. Stretajú sa ohriakovaním, "ak sa im nepáči, môžu ísť". Zdravotné ťažkosti zanedbávajú len preto, aby sa nedostali na zoznam tých, ktoré pri najbližšom prepúšťaní pôjdu medzi prvými. Nevestu to pobúrilo. Povedala si, že nebude tuctová. A tak mi oznámila, že sa po prečítaní osudov šičiek rozhodla svoje svadobné šaty Made in China nekúpiť. Že si ich nechá ušit' a že prácu krajčírky ocení tým, koľko bude hodna. Ešte ani neskončilo leto a už som mala Vianoce. Pretože táto mladucha mi bola nádejou, že si vieme vážiť prácu iných, že nám záleží na ich dôstojnosti a že pre niekoho je to téma do diskusie i v jeden z najvýznamnejších dní v živote.

Stanislava Harkotová

Športový odev nepozná fair-play

„Slovné spojenie dôstojné pracovné podmienky v sebe spája aspirácie ľudí v ich pracovnom živote: možnosť produktívne pracovať a byť za to spravodlivo odmeňovaný, bezpečnosť na pracovisku a sociálnu ochranu rodín, vyhlídky vlastného rozvoja a spoločenského uplatnenia, slobodu prejaviť svoje záujmy, možnosť združovať sa a podieľať sa na rozhodnutiach, ktoré ovplyvňujú ich životy a rovnosť príležitostí mužov a žien.“

Medzinárodná organizácia práce (ILO)

Definícia pojmu dôstojné pracovné podmienky vychádza z presvedčenia, že práca neprináša len živobytie, ale je i nevyhnutným prostriedkom k plnohodnotnému zaradeniu sa do spoločnosti a naplneniu nášho potenciálu. No nie vždy ľuďom – napriek tomu, že riadne pracujú – tieto funkcie poskytuje. Súčasťou komplexu príčin (ale i možných riešení), prečo je tomu tak, sme aj my všetci.

Ak sa kedysi v Strednej Amerike hovorilo o banánových republikách, dnes môžeme v ekonomickej rovine hovoriť o republikách textilných. Podobne ako v

tých banánových, im dnes dominuje jeden priemyselný sektor, ktorý tvorí neraz i hlavný príjem štátneho rozpočtu. Tým sa nutne stáva súčasťou ich riadenia. To robí krajiny, ktoré nie sú pripravené na voľný trh v sústave svetového obchodu obzvlášť zraniteľnými. Sú v ňom vystavené komplexu najrôznejších externých vplyvov a ich vyjednávací pozícia je veľmi slabá.

Vysoká konkurencia a spotrebiteľský tlak v koncových krajinách tlačia na ceny tovarov. Globálnych producentov na voľnom trhu to vedie k sťahovaniu fabrík do krajín s nízkymi mzdami a nedostatočnými sociálnymi aj bezpečnostnými štandardmi. Krajiny sa v snahe získať príjem a zamestnanosť pre svojich občanov dostávajú medzi dve mlynské kolesá. Predbiehajú sa o investorov, zároveň si však nimi nechávajú diktovať podmienky. A tak bývajú vládne zmeny v textilných republikách skôr kozmetické než skutočné, doslova sa predhávajú v laxnom prístupe.

Dôsledkom je, že oblečenie, ktoré máme práve na sebe možno pochádza z fabriky, kde ľudia pracujú za mzdu, z ktorej sa nedá vyžiť. Za týždeň mávajú aj 40 hodín nadčasov, bez nároku na prestávku počas pracovnej doby a o sociálnom zabezpečení či do-

volenke môžu len snívať. Svoje o tom vedia i pracovníci a pracovníčky textilií na Slovensku či v iných krajinách strednej a východnej Európy.

Tlak na zmenu by mal prísť z druhej strany obchodného reťazca, teda od nás, spotrebiteľov.

Dôstojná práca

Medzinárodná organizácia práce

International
Labour
Organization

[Medzinárodná organizácia práce o dôstojných pracovných podmienkach](#)

Clean Clothes Campaign

[Najrozsiahlejšia iniciatíva za dôstojné pracovné podmienky v textilnom priemysle, zahŕňa viac než 200 organizácií či sietí](#)

Made in Bangladesh: Keď sa za lacný textil platí ľudskými životmi

[Článok našej spolupracovníčky Stanislavy Harkotovej o dôstojných pracovných podmienkach, Aktuálne.sk](#)

Ďalšie zdroje nájdete na www.sccd-sk.org

Aká je naša pozícia v odevnom reťazci?

„Ok, majú sa zle, no čo s tým máme robiť my? To máme chodiť nahí?!“

S touto otázkou sa pri našich workshopoch stretávame často. Odpoveďou však nie je pravaká nahota či nebudaj prestať kupovať výrobky z Bangladéša. Čo teda môžeme urobiť, či už ako tí, ktorí sa podieľajú na vzdelávaní ďalších alebo aj ako bežní spotrebiteľia?

Na začiatok postačí, ak pomôžeme rozšíriť povedomie o pôvode textilu, že sa za ním skrývajú ťažké ľudské osudy a že s tým môžeme urobiť čosi aj my. Dôležité je už to uvedomenie, že i jednotlivec môže prispieť k pozitívnej zmene a dotlačiť k zodpovednosti aj také giganty, ako sú nadnárodné korporácie Adidas či Nike.

Použiť môžeme rôzne postupy, od šírenia osvetu o etickom prístupe k nákupu, po nátlakové akcie nasmerované priamo k producentom, ktorí sa v snahe o dobré meno pokúšajú vyhovieť verejnej mienke. Aké by mali byť ciele vzdelávania a šírenia povedomia spojené s dôstojnými pracovnými podmienkami? V tabuľke umiestnenej nižšie vypisujeme niektoré z nich.

Jedným zo spôsobov, akými tieto ciele naplniť, je globálne vzdelávanie. Ide o transformatívne vzdelávanie a osvetu, ktorých cieľom je primäť ľudí k zmene ich postojov, uvedomeniu si ich role v globálnom kontexte a vybaviť ich kompetenciami, ktoré im umožnia aktívne reagovať. Na-

príklad spotrebiteľským tlakom na lokálneho predajcu či jednoducho zodpovednejším rozhodovaním pri kúpe oblečenia.

V prípade projektu Fit for Fair ide o obchod so športovým odevom. Globálne vzdelávanie sa však dá aplikovať na rôzne ďalšie oblasti, ako je napríklad boj s

chudobou,

me-niace sa životné prostredie či vplyvy globalizácie ako takej. V rámci tejto participatívnej vzdelávacej alternatívy existuje viacero metodík a celá paleta metód, viac informácií o nej nájdete na stránke [Librarie – Informačného centra globálneho vzdelávania](#), ktorú vedie vydavateľ tohto bulletinu.

Je jasné, že nie je možné adresovať všetky spomínané ciele naraz. Existujú však rôzne metódy, ktoré sa môžu vzájomne kombinovať a dopĺňať, podľa témy, do ktorej ich chcete aplikovať

či časovej dotácie, ktorú tomu môžete venovať.

Apropo – do ktorých tém môžeme otázku dôstojných pracovných podmienok vložiť? Miesto si nájde tak vo formálnom, ako i neformálnom vzdelávaní (hoci metodika je primárne neformálna), na predmetoch, akým je zemepis, cez náuku o spoločnosti, občiansku výchovu, ekonomiku, až po neformálne aktivity rôznych voľnočasových zoskupení (skauti, rôzne cirkevné skupiny a pod.), ktorých činnosť by mala viesť k väčšej solidarite či zodpovednosti.

Náš svet je čoraz komplexnejší, všetko so všetkým nebývalo súvisí. Zatiaľ čo v minulosti naše životy so životmi obyvateľov na vzdialených kontinentoch našej planéty nesúviseli, dnes je všetko inak. My by sme na to mali reagovať. Napríklad aj zodpovedným prístupom k nákupu športového odevu či spotrebiteľským tlakom na ich producentov.

Viac informácií o globálnom vzdelávaní vám poskytneme v *Librarii*—*Informačnom centre globálneho vzdelávania*, v ktorom vám radi zapožičiame aj metodické materiály na rôzne témy a poskytneme poradenstvo pri tvorbe vzdelávacích plánov.

Viac info nájdete na www.sccd-sk.org/icgv

Znalosti	Schopnosti	Postoje
<ul style="list-style-type: none"> • Odkiaľ pochádza náš odev • V akých podmienkach vznikajú • Obchodný reťazec v textilnom priemysle • Alternatívne riešenia • Iniciatívy a úspešné príbehy 	<ul style="list-style-type: none"> • Vyberať si medzi značkami podľa ich prístupu • Šíriť/artikulovať argumenty • Kriticky analyzovať informácie od výrobcov • Hľadať a realizovať aktívne riešenia 	<ul style="list-style-type: none"> • Solidarita • Zodpovednosť na globálnej úrovni— „áno, mám na tom podiel— čo s tým?“

Čo pre vás chystáme

Projekt Fit for Fair, ktorého cieľom je zlepšiť pracovné podmienky pracovníkov v textilnom priemysle, tak v rozvojových krajinách ako i u nás či v Bulharsku, prináša viacero aktivít, do ktorých sa môžete zapojiť aj vy. Ako verejnosť, ale aj ako lektori či učители.

Výsledky projektu by sa dali rozdeliť na tie určené pre širšiu verejnosť a ďalšie určené pre lektorov a pedagógov zo škôl, či vedúcich z rôznych mládežníckych alebo cirkevných združení. Samostatnú kategóriu tvoria materiály a služby pre novinárov.

Do projektu je okrem Slovenska zapojených ďalších sedem partnerských organizácií, z toho dve sú z krajín produkujúcich oblečenie pre náš a americký trh. Práve osobné skúsenosti tamjších pracovníkov, ktorí s organizáciami spolupracujú, budete mať možnosť počuť na vlastné uši už túto jar. Na Slovensku spolu s nimi zorganizujeme sériu verejných podujatí, kde sa o tejto téme dozviete viac takpovediac z prvej ruky.

Tieto verejné podujatia voľne prepojíme s majstrovstvami sveta vo futbale, pri príležitosti ktorých využijeme možnosť spropagovať zodpovednejší a etickejší prístup k nakupovaniu športového oblečenia. Počas tohto významného podujatia zrealizujeme

verejnú kampaň, ktorou poukážeme na to, že nie všetko čo je spojené so športom, býva fér.

Na jeseň budúceho roku potom otvoríme výstavu, ktorá návštevníkom priblíži život ľudí pracujúcich v tomto priemysle. Ukážeme pritom, že podmienky pracovníkov kdesi v Mexiku a na Slovensku zas až také odlišné nie sú, ale i to, že v rozvojových krajinách juhovýchodnej Ázie sú na tom pracovníci výrazne horšie ako u nás. Výstava bude mať neskôr pokračovanie v menšom, kompaktnom prevedení, na školách či v knižniciach vo viacerých krajinách Európy, vrátane Veľkej Británie či Nemecka.

Pomimo týchto verejných podujatí zrealizujeme niekoľko seminárov a workshopov určených pre lektorov a vedúcich mládežníckych či cirkevných skupín. Pôjde o metodicky zamerané vzdelávacie aktivity, kde téma dôstojných pracovných podmienok nebude len cieľom, ale i prostriedkom k vysvetleniu konceptu globálneho vzdelávania. Prispějeme tým k jeho využívaniu i pri ďalších témach. Pri globálnom vzdelávaní totiž ide skôr o spôsob nazerania na realitu, než o presne vymedzené témy.

Okrem podujatí budeme pre lektorov a pedagógov pravidelne vydávať tento bulletin. V spolupráci s partnermi zo Strednej Ameriky tiež vydáme metodickú príručku. V nej našej odbornej

Aktivity projektu

- **výstava fotografií**
- **informačná kampaň počas majstrovstiev sveta vo futbale**
- **informačný servis pre zainteresovanú verejnosť**
- **prednášky hostí zo Strednej Ameriky**
- **semináre a workshopy**
- **poradenstvo**

verejnosti predstavíme metodiky využívané v tejto časti sveta. Od príručky si sľubujeme pohľad na tému z inej perspektívy než našej, európskej.

A napokon samostatnú kategóriu výsledkov tvoria materiály a služby pre novinárov, ktorí by nám mali pomôcť pri šírení povedomia o téme. Vytvoríme pre nich mediálny balíček s dôležitými informáciami a zdrojmi k problematike. Zároveň im budeme prostredníctvom tlačových konferencií a tlačových správ poskytovať expertný informačný servis.

— Ak si želáte dostávať tento bulletin pravidelne, prihláste sa na adrese fff@sccd-sk.org (Predmet: Bulletin FFF) alebo nás sledujte na [Facebooku](#).

Fit for Fair Bulletin 0/2013

© Slovenské centrum pre komunikáciu a rozvoj, n.o, Bratislava 2013

Informačný bulletin o tom, ako môžeme aj my podporiť snahu o dôstojnejšie pracovné podmienky pracovníkov v textilnom priemysle.

Fotografie a obrázky pochádzajú z archívu organizácie a vlastnej tvorby, archívov partnerských organizácií a z voľne dostupných zdrojov. Všetky materiály boli použité so súhlasom vlastníkov alebo na základe otvorenej licencie.

Tento materiál vznikol s podporou Európskej komisie. Európska komisia nezodpovedá za akékoľvek použitie informácií, zdrojov a postojov v ňom obsiahnutých.